

Ramazan Rehberi

2017

Oruç, zekat, fitre hakkında
sık sorulan sorular ve cevapları

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI

Ramazan Rehberi

2017

Oruç, zekat, fitre hakkında
sık sorulan sorular ve cevapları

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI

İNSANİ YARDIM VAKFI

Adres: Büyük Karaman Cad. Taylasan Sok. No:3
34083 Fatih / İstanbul

Telefon: +90 212 631 2121

Bağış: www.ihh.org.tr

İÇİNDEKİLER

Hakkında	**5**
İHH Ramazan ayına nasıl hazırlanıyor?	**6**
Ramazan'da ihtiyaç sahiplerine ulaşmanın yolları	**8**
İHH'nın 2016 Ramazan yolculuğu	**10**
Oruçla alakalı sık sorulan sorular	**15**
Zekâtla alakalı sık sorulan sorular	**28**
Sadaka-i fıtırla alakalı sık sorulan sorular	**38**

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI

HAKKINDA

Elinizdeki bu rehber, özellikle Ramazan ayında sıkça karşılaşılan sorularla birlikte oruç, zekât, sadaka-i fıtır gibi konularda pratik bilgileri bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır. İlerleyen sayfalarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanmış soru ve cevapları; kuruluşundan bu yana Ramazan faaliyetleri gerçekleştiren, hayırseverler için bir köprü vazifesi gören İHH'nın çalışmalarını bulabilirsiniz.

İHH RAMAZAN AYINA NASIL HAZIRLANIYOR?

Gidilecek ülkelerin belirlenmesi

İHH'nın geçmiş yıllarda çalışma yaptığı ülkeler, Ramazan faaliyetleri için oluşturulan komisyon tarafından incelemeye alınıyor. Yıl içerisinde oluşan yeni kriz bölgeleri de değerlendirilerek bir yol haritası hazırlanıyor.

Ekiplerin oluşturulması

Belirlenen ülkelerde görev yapacak ekipler genellikle 3-4 kişiden oluşuyor. Ekiplerde vakıf çalışanları, çeşitli meslek gruplarından gönüllüler, ev hanımları ve öğrencilerin yanı sıra bölge durumunu kamuoyuyla paylaşmak için gazeteci ve yazarlar da yer alıyor.

Partner kuruluşların hazırlıkları

İHH'nın Türkiye dışında herhangi bir şubesi bulunmuyor. Faaliyetlerini İstanbul'daki merkezden yürüten İHH, yardım çalışmalarını yerel kuruluşlar üzerinden gerçekleştiriyor. Partner kuruluşlarımız Ramazan öncesinde bilgilendirilerek gerekli hazırlıklar başlatılıyor.

Ekiplerin hazırlanması ve görev süreci

Ülkeler hakkındaki raporlar ve kritik bilgiler yolculuklar öncesi vakıf merkezinde yapılan toplantılar ile görev yapacak ekiplere aktarılıyor. Çalışma bölgelerindeki görev süresi boyunca yürütülen faaliyetler bizzat İHH ekipleri tarafından yönetiliyor.

Geri bildirim ve raporlama

Gidilen ülkelerdeki çalışmalarını tamamlayan ve Türkiye'ye dönen İHH ekipleriyle yapılan toplantılarda, bölgede yaşanan deneyimler, gözlemler ve problemler aktarılıyor; ihtiyaçlar bildiriliyor. Raporlanan bu bilgiler İHH'nın ülke masalarınca değerlendirilip projelendiriliyor.

RAMAZAN'DA İHTİYAÇ SAHİPLERİNE ULAŞMANIN YOLLARI

İHH iyilik kervanı her yıl olduğu gibi bu Ramazan da dünyanın farklı yerlerindeki ihtiyaç sahipleri için yola çıkıyor. Siz de zekâtlarınızı, fitrelerinizi, kumanyalarınızı, bayramlık ve hediye paketlerinizi bu iyilik kervanına katabilirsiniz.

ZEKÂT

Zekâtlarınızı İHH vasıtasıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırabilirsiniz.

₺16

FİTRE

"FITRE" yazıp 4072'ye SMS göndererek fitrenizi bağışlayabilirsiniz. 1 SMS (fitre) bedeli 16 TL'dir.

Her gönderilen SMS ile 1 fitre bağışlamış olursunuz.

₺85

KUMANYA

Bağışlarınızla dünyanın dört bir yanına ulaşacak kumanya paketleri bir ailenin bir aylık ihtiyacını karşılayacak şekilde hazırlanıyor.

₺120

BAYRAMLIK

Bayram gününü yeni elbiseleriyle karşılasınlar diye binlerce yetim çocuğa bayramlık hediye ediyoruz. Bayramlık elbisenin bir fiyatı olsa da yetimi sevindirmek paha biçilmez.

₺10

İFTAR

Dünyanın çeşitli bölgelerinde iftar programları düzenliyoruz. Bir kişinin iftar yemeğini ikram edebileceğiniz gibi binlerce kişinin katıldığı bir iftar programına da destek verebilirsiniz.

2016 RAMAZAN YOLCULUĞUNDA İHH

5 KITADA

850.000 KM YOL KAT EDEREK

105 ÜLKE ve BÖLGEDE

396 ŞEHRE ULAŞTI

DESTEK VE BAĞIŞLARI-NIZLA;

350.575 kumanya paketi dağıtıldı.

2.454.025 kişi bu kumanyalardan faydalandı.

Kurulan sofralarla
2.250.150 kişiye iftar yemeği verildi.

130.000 ihtiyaç sahibine zekât ve fitre ulaştırıldı.

30.000 Ramazan Çocuk Paketi dağıtıldı.

70.000 yetime bayramlık kıyafet hediye edildi.

55 kalıcı eserin açılışı gerçekleştirildi.

ORADAYDIK

Osman Akgül

Sudan, 2015

Cuma namazından sonra Ramazan kumanyalarımızı hazırlayıp dağıtım yapmak için yola düşüyoruz. Gittiğimiz her yerde etrafımızı küçük çocuklar sarıyor. Onlara balonlar, çeşitli oyuncaklar ve şekerler ikram ediyoruz. Civarda yaşayan insanlarla hasbihale koyuluyoruz sonra. İlk defa Müslüman bir beyazla karşılaştıkları için şaşırıyorlar. Şaşkınlıkları bir anda samimiyete bürünüyor. Öyle ki ruhumuz oradan ayrılmak istemiyor. Hemen hazırlamış olduğumuz Ramazan kumanyalarımızı dağıtmaya başlıyoruz. Öyle dualar yükseliyor ki semaya, bu ana şahitlik etmek bile yaptığımız işin, yardımda bulunan bağışçılarımızın ve yapılan yardımların değerini anlamamıza yetiyor da artıyor.

SIK SORULAN SORULAR

Soru ve cevaplar Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan dökümanlardan temin edilmiştir.

ORUÇ

Ramazan orucu kimlere farzdır?

Akıllı, ergenlik çağına ulaşmış ve oruç tutmasına engel bir mazereti olmayan her Müslümanın Ramazan orucunu tutması farzdır.

Hangi hâllerde Ramazan ayında oruç tutulmayabilir?

İslam dini, kişileri, güçleri nispetinde sorumlu tutmuş, güçlerini aşan veya sıkıntıya yol açan durumlarda kolaylaştırıcı hükümler getirmiştir. Aşağıdaki mazeretlere sahip kimselerin Ramazan'da oruç tutmakla yükümlü olmayıp daha sonra kaza etmelerine veya yerine fidye vermelerine ruhsat tanınmıştır:

• Yolculuk

Yolculuk, Ramazan ayında oruç tutmamak için ruhsat olarak kabul edilmiştir. Yolculuk esnasında tutulmayan oruçlar, daha sonra kaza edilir. Kur'an'da *"Ey inananlar! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, Allâh'a karşı gelmekten sakınasınız diye, size de sayılı günlerde farz kılındı. İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan, tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler, bir düşkünü doyuracak kadar fidye verir. Kim gönülden iyilik yaparsa, o iyilik kendisinedir. Eğer bilirseniz, oruç tutmanız sizin için daha iyidir."* buyrulmaktadır. **(Bakara, 2/183-184)**. Geceden oruç tutmaya niyetlenip de gündüz yolculuğa çıkmak zorunda olan kimse yolculukta zorluk çekerse, daha sonra kaza etmek üzere orucunu bozabilir. Ancak orucunu tamamlaması daha uygundur. Hz. Peygamber, Mekke'nin fethi için sefere çıktığında oruçlu iken, Kedîd denilen yere varınca orucunu bozmuştur. **(Buharî, "Savm", 34; Müslim, "Sıyam", 15)** Bu uygulama, sefere çıkınca orucun bozulabileceğini göstermektedir.

• Hastalık

Oruç tuttuğu zaman, hastalığının artmasından veya uzamasından endişe edilen kimse ile, hastalığı sebebiyle oruç tutmakta zorlanan kişilerin Ramazan ayında oruç tutmayıp; iyileştikten sonra bunları kaza etmelerine izin verilmiştir. Yukarıda zikredilen âyet buna işaret etmektedir. Uzman bir hekim tarafından oruç tutması hâlinde hasta olacağı bildirilen kimse de hasta hükmündedir.

• Hamilelik ve çocuk emzirme

Oruç tutmaları kendilerine veya çocuklarına zarar vermesi hâlinde, hamile kadınlar oruçlarını tutmayabilirler. Emzikli kadınlar da, sütlerinin kesilmesi ve çocuklarının zarar görebileceği durumlarda oruç tutmayabilirler.

• Zor ve meşakkatli işlerde çalışmak

Bir zorunluluk olarak, ağır işlerde çalışmak zorunda olan kişiler oruçlu olarak çalıştıkları takdirde sağlıkları risk altında kalacaksa, Ramazan ayında tutamadıkları oruçlarını uygun bir zamanda kaza ederler.

• Yaşlılık

Oruç tutamayacak kadar yaşlı olan kimseler, oruç yerine fidye verebilirler. Bakara sûresinin 184. âyetinde, bu şekilde olup da oruca güç yetiremeyenlerin, oruç tutmayıp fidye vermeleri gerektiği hükme bağlanmıştır. İyileşme umudu olmayan hastalar da aynı hükme tabidir.

Oruç fidyesi ne demektir?

Fidye, bazı ibadetlerin eda edilmemesi ya da edası sırasında birtakım kusurların işlenmesi hâlinde ödenen dînî-malî yükümlülüktür. İbadetlerle ilgili fidye, oruç ve hacda söz konusudur. İhtiyarlık ve şifa ümidi olmayan bir hastalık sebebiyle oruç tutamayan ve daha sonra da kaza etmesi mümkün olmayan kimse, oruç tutamadığı her güne karşılık bir fidye öder. Kur'an-ı Kerim'de, *"Oruç tutmaya güç yetiremeyenler, bir fakir doyumu kadar fidye öder."* **(Bakara, 2/184)** buyrulmaktadır. Bir fidye miktarı, bir sadaka-i fıtır miktarıdır.

Sadaka-i fıtır ise bir kişiyi bir gün için doyuracak yiyecek veya bunun para olarak karşılığıdır. Fidye vermek durumunda olan fakat buna maddi imkânı el vermeyen kimse Allah'tan af diler. Günler uzun olduğu için oruç tutamayan hasta ya da yaşlılar, kısa günlerde oruç tutabilirlerse tutamadıkları orucu kısa günlerde kaza etmeleri gerekir. Bu durumda olan kimselerin vermiş oldukları fidyeler sadaka sayılır.

Oruç fidyeleri, Ramazan ayının sonunda toptan verilebileceği gibi, Ramazan ayı içinde günlük olarak veya Ramazan ayı başında da verilebilir.

Oruca niyet nasıl yapılır?

Niyet, ibadetlerin kabulünün ön şartıdır. Oruç için niyetin vakti, akşam namazı vaktinin girmesiyle birlikte başlar. Oruç için sahura kalkılması fiili bir niyettir. Kişi sahura kalkmamış olsa bile sabah bu bilinç içinde ise niyetli sayılır.

Orucun zamanı hangi vakitler arasındadır?

Oruç tutma zamanı tan yerinin ağarması (fecr-i sadık) ile başlar, güneşin batmasına kadar devam eder. Oruca başlamaya imsak, orucu açmaya ise iftar denir.

Sahurda ezan bitene kadar yemek yenilebilir mi?

İmsak vakti ezan ile değil, tan yerinin ağarması ile başlar. Bu sebeple ezan okunsun okunmasın imsak vaktinin başlaması ile yeme içmeye son vermek gerekir.

Bayram günü oruç tutulabilir mi?

Ramazan bayramının birinci gününde, Kurban bayramının dört gününde oruç tutmak tahrimen mekruhtur. Çünkü bugünler ziyafet, yeme, içme ve sevinç günleridir.

Şevval orucunun hükmü nedir?

Ramazan ayından sonra Şevval ayında altı gün oruç tutmak müstehaptır. Peygamber Efendimiz (s.a.s.), *"Kim Ramazan orucunu tutar ve ona Şevval ayından altı gün ilave ederse, sanki yılın bütününde oruç tutmuş gibi olur."* **(Müslim, "Sıyam", 24; Tirmizî, "Savm", 53)** buyurarak, Şevval ayında altı gün oruç tutmayı teşvik etmiştir. Bu oruç art arda tutulabileceği gibi, ara verilerek de tutulabilir.

Ramazanı karşılamak ve uğurlamak için oruç tutmanın hükmü nedir?

Ramazan'ı karşılamak veya uğurlamak amacıyla oruç tutmanın dinî bir dayanağı yoktur. Ancak Hz. Peygamber Şaban ayında çokça ve Şevval ayında 6 gün oruç tutmuştur. Ramazan ayı girmediği hâlde, Ramazan'ın gelmiş olabileceği düşüncesiyle ihtiyaten Ramazandan bir veya iki gün önce oruç tutmak ise mek-

ruhtur. Ancak, belirli günlerde oruç tutmayı âdet hâline getiren kişilerin, oruç tuttuğu günlerin bu günlere denk gelmesi hâlinde oruç tutmasında sakınca yoktur. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), *"Ramazan'ı bir veya iki gün önce oruçla karşılamayın. Eğer bir kimse âdeti olduğu için bu günleri oruçla geçiriyorsa tutsun."* buyurmuştur **(Buharî, "Savm": 14; Müslim, "Sıyam": 21)**.

Oruçlu iken boy abdesti almak, banyo yapmak orucu bozar mı? Ağız veya burundan su yutulmadıkça yıkanmakla veya gusül abdesti almakla oruç bozulmaz. Nitekim Hz. Aişe ile Ümmü Seleme valideleriimiz, Peygamberimiz (s.a.s.)'in Ramazan'da imsaktan sonra boy abdesti almış olduğunu haber vermişlerdir **(Buhârî," Savm", 25).**

İhtilam olmak, cünüp olarak sabahlamak oruca zarar verir mi?

Oruçlu iken rüyada ihtilam olmak orucu bozmadığı gibi, gusletmeyi geciktirerek cünüp olarak sabahlamak da oruca bir zarar vermez. Ancak, zorunlu bir durum olmadıkça hemen boy abdesti alınmalıdır.

Hangi şeyler orucu bozup sadece kazayı gerektirir?

Yolculuk, hastalık, ileri derecede yaşlılık gibi meşru bir mazerete dayalı olarak bozulan orucun, sadece kaza edilmesi gerekir. Ayrıca, kasıt olmaksızın yemek-içmek; beslenme amacı ve anlamı taşımayan, yenilip içilmesi mutat olmayan veya insan tabiatının meyletmediği şeylerin yenilip içilmesi orucu bozar ve sadece kazasını gerektirir.

Ramazan'da bir mazeret olmaksızın tutulmayan oruçlar, gününe gün kaza edilir. Ancak mazeretsiz olarak Ramazan orucunu tutmamak büyük günah olup, ayrıca bundan dolayı tövbe ve istiğfarda bulunmak gerekir. Ramazan ayı günahların affı için bir fırsattır. Diğer günlerde tutulan oruç, kıymet itibariyle Ramazan'da tutulan orucun yerini tutamaz.

Oruç kefareti ne demektir? Hangi durumlarda gerekir?

Oruç kefareti, Ramazan orucunun, mazeretsiz olarak bozulması sebebi ile bir ceza olarak, Ramazan dışında peşpeşe iki kamerî ay veya altmış gün oruç tutmak demektir. Meşru bir mazeret bulunmaksızın yemek, içmek, cinsel ilişkide bulunmak ya da bu anlama gelecek fiillerden birini yapmakla oruç bozulur ve bozulan orucun kaza edilmesi gerekir. Eğer bu şekilde bozulan oruç Ramazan orucu ise, ayrıca kefaret orucu tutmak gerekir. Oruç kefaretini oruç tutma yolu ile ödemeye sağlığı elvermeyen kimse, 60 fakiri bir gün ya da bir fakiri 60 gün doyurur.

Unutarak yemek içmek orucu bozar mı?

Unutarak yemek, içmek orucu bozmaz. Peygamber Efendimiz, *"Bir kimse oruçlu olduğunu unutarak yer, içerse orucunu tamamlasın, bozmasın. Çünkü onu, Allâh yedirmiş, içirmiştir."* buyurmuştur **(Buhari, "Savm", 26)**. Unutarak yiyen içen kişi, oruçlu olduğunu hatırlarsa hemen ağzındakileri çıkarıp ağzını yıkar ve orucuna devam eder. Oruçlu olduğunu hatırladıktan sonra yemeye içmeye devam eden kişinin orucu bozulur.

Diş fırçalamak orucu bozar mı?

Diş fırçalamakla oruç bozulmaz. Bununla birlikte, diş macununun veya suyun boğaza kaçması hâlinde oruç bozulur ve kazası gerekir. Orucun bozulma ihtimali dikkate alınarak, dişlerin imsaktan önce ve iftardan sonra fırçalanması uygun olur.

Kusmakla oruç bozulur mu?

Kendiliğinden kusmakla oruç bozulmaz. Ancak kişinin kendi isteği ve müdahalesiyle meydana gelen kusma, "ağız dolusu" olması hâlinde, orucu bozar.

Göz damlası kullanmak orucu bozar mı?

Uzman göz doktorlarından alınan bilgilere göre, göze damlatılan ilaç miktar olarak çok az (1 mililitrenin 1/20'si olan 50 mikrolitre) olup, bunun bir kısmı gözün kırpılmasıyla dışarıya atılmakta, bir kısmı gözde, göz ile burun boşluğunu birleştiren kanallarda ve mukozasında mesamat yolu ile emilerek vücuda alınmaktadır. Damlanın yok denilebilecek kadar çok az bir kısmının, sindirim kanalına ulaşma ihtimali bulunmaktadır. Bu bilgiler, yukarıdaki bilgilerle birlikte değerlendirildiğinde, göz damlası orucu bozmaz.

Burun damlası kullanmak orucu bozar mı?

Tedavî amacıyla burna damlatılan ilacın bir damlası, yaklaşık 0,06 cm3'tür. Bunun bir kısmı da burun çeperleri tarafından emilmekte olup, çok az bir kısmı ise mideye ulaşmaktadır. Bu da, dinî açıdan abdestte ağza su vermede olduğu gibi af kapsamında değerlendirildiğinden orucu bozmaz.

Her gün hap kullanmak zorunda olan hastaların oruç tutmaları gerekir mi?

Hastalık, Ramazan'da oruç tutmamayı mubah kılan özürlerdendir. Bir kimsenin oruç tuttuğu takdirde hastalanacağı, hasta ise hastalığının artacağı tıbben veya tecrübe ile sabit olursa oruç tutmayabilir. İyi olunca da yalnız yediği günler sayısınca kaza etmesi gerekir. Âyet-i Kerime'de *"Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde oruç tutar."* buyurulmuştur. **(Bakara, 2/184**).

Ömrü boyunca bu durumda hasta olan kişiler ise, her gün için bir fidye verirler. Yoksul ve muhtaç kişilerin fidye vermeleri de gerekmez. Zira dinimizde hiç kimse, gücünün üstünde bir sorumlulukla yükümlü tutulmamıştır.

Anestezi yaptırmak orucu bozar mı?

Anestezi, nefes yolu veya iğne ile vücuda ilaç verilerek oluşturulmaktadır. Nefes yolu veya iğne ile yapılan anestezi, mideye ulaşmadığı gibi, yeme-içme anlamı da taşımamaktadır. Ancak bölgesel ve genel anestezide, acil durumlarda ilaç ve sıvı vermek amacıyla damar yolu açılarak, bu açıklık, işlem süresince serum vermek suretiyle sağlanmaktadır. Bu itibarla, lokal anestezi, orucun sıhhatine engel değildir. Bölgesel ve genel anestezide serum verildiği için oruç bozulur.

Kulak damlası kullanmak ve kulak yıkattırmak orucu bozar mı?

Kulak ile boğaz arasında da bir kanal bulunmaktadır. Ancak kulak zarı bu kanalı tıkadığından, su veya ilaç boğaza ulaşmaz. Bu nedenle kulağa damlatılan ilaç veya kulağın yıkattırılması orucu bozmaz. Kulak zarında delik bulunsa bile, kulağa damlatılan ilaç, kulak içerisinde emileceği için, ilaç ya hiç mideye ulamayacak ya da çok azı ulaşacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, bu miktar oruçta affedilmiştir. Ancak kulak zarının delik olması durumunda, kulak yıkattırılırken suyun mideye ulaşması mümkündür. Bu itibarla, orucu bozacak kadar suyun mideye ulaşması hâlinde oruç bozulur.

İğne yaptırmak, hastaya serum ve kan vermek orucu bozar mı?

İğnenin orucu bozup bozmayacağı, kullanılış amacına göre değerlendirilebilir. Ağrıyı dindirmek, tedavi etmek, vücudun direncini artırmak, gıda vermek gibi amaçlarla enjeksiyon yapılmaktadır. Gıda ve keyif verici olmayan enjeksiyonlar, yemek ve içmek anlamına gelmediklerinden orucu bozmazlar.

Kan aldırmak orucu bozar mı?

Kan aldırmak orucu bozmaz. Nitekim Hz. Peygamber, ihramlı iken ve oruçlu bulunduğu sırada kan aldırmıştır. **(Buharî, "Tıb", 11, "Sayd", 11, "Savm", 22)**. Ayrıca Hz. Peygamber: *"Üç şey vardır orucu bozmaz: Kan aldırmak, kusmak, ihtilam olmak"* **(Tirmizi, "Savm", 24)** buyurmuştur.

Merhem ve ilaçlı bant kullanmak orucu bozar mı?

Deri üzerindeki gözenekler ve deri altındaki kılcal damarlar yoluyla vücuda sürülen yağ, merhem ve benzeri şeyler emilerek kana karışmaktadır. Ancak cildin bu emişi, çok az ve yavaş olmaktadır. Diğer taraftan bu yeme içme anlamına da gelmemektedir. Bu itibarla, deri üzerine sürülen merhem, yapıştırılan ilaçlı bantlar orucu bozmaz.

Oruçlu kimsenin dişlerini tedavi ettirmesi orucu bozar mı?

Oruçlu bir kimsenin morfinli veya morfinsiz olarak dişlerini tedavi ettirmesi veya çektirmesi orucu bozmaz. Ancak tedavi esnasında, kan veya tedavide kullanılan maddelerden herhangi bir şeyin yutulması orucu bozar.

Kadınlar hayız ve nifas hâllerinde oruç tutabilirler mi?

Kadınlar hayız ve nifas hâllerinde oruç tutmazlar. **(Buharî, "Hayz", 1; Müslim, "Hayz", 14, 15)**. Daha sonra tutamadıkları oruçlarını kaza ederler. Bu konuda müçtehitler görüş birliği içindedirler.

Oruçlu iken hayız / âdet gören kadın ne yapar?

Oruçlu iken hayız olan/âdet gören kadının orucu bozulmuş olduğundan yiyip içer. Şu kadar var ki, böyle bir kadın, yiyip içebileceği gibi edeben oruçlu gibi davranmaya devam etmesi uygun olur.

İmsak vaktinden sonra âdet hali sona eren bir kadın oruç tutabilir mi?

İmsak vaktinden sonra âdet hali sona eren bir kadın, o gün hiç-bir şey yiyip içmemiş olsa bile, oruç tutmuş sayılmaz.

ORADAYDIK

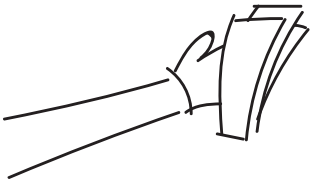

Faruk Eşlik

Sri Lanka, 2015

Diyaseyenapura'daki Sungawi ve Dambaka bölgelerinde en ücra mahallelere kadar ziyaretler gerçekleştiriyoruz. 6500 km uzaklıktaki kardeşlerimize Ramazan'ın bereketini doldurduğumuz kolileri ve Türkiyeli Müslümanların selamlarını ulaştırıyoruz. Emanetleri sahiplerine teslim ederek, buruk duygularla yolumuza devam ediyoruz. Güneş alçaldıkça iftar saati de yaklaşıyor. Hemen yakınımızdaki bir mescitte İHH aracılığıyla yaklaşık 600 kişilik bir iftar sorası kuruluyor. Oldukça mütevazı ve samimiyet yüklü olan iftar soframızı seyrederken buluyorum kendimi. Sanki kocaman bir "Ümmet İftarı"na misafir olmuşum gibi neşeleniyorum.

ZEKÂT

Zekât nedir?

Sözlükte artma, çoğalma, temizlik, bereket, iyi hâl ve övgü anlamlarına gelen zekât, dinî bir terim olarak, belirli bir malın bir kısmının Allah rızası için dinen zekât alabilecek durumdaki muayyen kişilere verilmesi demektir.

Malî ibadetlerden biri olan zekât, İslam'ın beş temel esasından olup, hicretin ikinci yılında Medine'de farz kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'de *"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin..."* **(Bakara, 2/43, 110; Hac, 22/78; Nur, 24/56; Mücadele, 58/13; Müzzemmil, 73/20);** *"Onların mallarından, kendilerini temizleyeceğin, arıtıp yücelteceğin bir sadaka al ve onlar için dua et; çünkü senin duan onlara huzur verir. Allah işitendir, bilendir."* **(Tevbe, 9/103)** buyrulmaktadır.

Zekât kimlere farzdır?

Bir kimsenin zekât vermekle mükellef olması için Müslüman, hür, akıllı, büluğ çağına erişmiş olması; borcundan ve aslî ihtiyaçlarından fazla hakikaten ya da hükmen artıcı mahiyette yani kazanç sağlayıcı nitelikte ve üzerinden bir yıl geçmiş nisap miktarı mala sahip olması gerekir.

Nisap ne demektir? Miktarı ne kadardır?

Nisap, zekât, sadaka-i fıtır ve kurban gibi ibadetler için konulan bir zenginlik ölçüsüdür. Nisap, asgarî zenginlik ölçüsü şeklinde de tanımlanabilir. Borcundan ve aslî ihtiyaçlarından fazla olarak bu kadar mala sahip olan kişi dinen zengin sayılır. Böyle bir kişi, zekât veya sadaka alamayacağı gibi; sadaka-i fıtır vermek ve kurban kesmekle de yükümlü olur. Borçtan ve aslî ihtiyaçlarından fazla olan bu malın artıcı olması ve üstünden bir yıl geçmesi hâlinde zekâtının verilmesi gerekir.

Zenginliğin asgari sınırı olan “nisap” Hz. Peygamber tarafından belirlenmiştir. Bu asgarî sınırlar, o dönem İslam toplumunun ortalama hayat standardını ve zenginlik ölçüsünü göstermektedir. Hadislerde belirlenen nisap miktarları şöyle sıralanabilir: 80,18 gr. altın veya bunun tutarında para veya ticaret malı; 40 koyun veya keçi, 30 sığır, 5 deve. Nisap miktarının belirlenmesinde kullan›lan bu malların, o dönemin en yaygın zenginlik aracı olduğu açıktır. Nisabın bu mallar üzerinden belirlenmesi, sosyal ve ekonomik şartların fazla değişmediği ileriki dönemlerde de aynen korunmuştur.

Havaic-i asliye (asli ihtiyaçlar) nedir?

Havaic-i asliyye, temel ihtiyaçlar demektir. Fıkhi değerlendirmelerde temel ihtiyaçları karşılayan, bu yüzden de zekâta tabi olmayan maddi varlıklar havaic-i asliye olarak ifade edilir. İslam'da diğer bedenî ve malî yükümlülüklerde olduğu gibi, zekâtta da mükellefin durumu göz önünde bulundurularak, ona makul ve taşınabilir bir sorumluluk yüklenmiştir. Bu nedenle İslam bilginleri, zekât ve sadaka-i fıtr ile yükümlü olmak için, kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin temel ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı mala sahip olma şartını aramışlardır. Temel ihtiyaç miktarı mal, kişinin yaşaması için zarurî olan miktardır. Temel ihtiyaç maddeleri insanın hayat ve hürriyetini korumak için muhtaç olduğu şeylerdir. Bunlar, genel olarak, nafaka, oturulan ev, ev eşyası, ihtiyaç duyulan elbise, borç karşılığı mal, sanat ve mesleğe ait alet ve makineler, binek taşıtları, ilim için edinilen kitaplar gibi eşyadır.

Araç-gereç ve malzemeye zekât düşer mi?

Sanat ve mesleğin icrası için gerekli olan araç gereç, makine ve malzemeler, aslî ihtiyaçlardan olup bunların zekâtının verilmesi gerekmez. Ancak, kendi mesleğinin icrası için değil de, ticaret için üretilen veya ticari amaçla alınıp satılan araç-gereç, malzeme ve makinelerin zekâtının verilmesi gerekir.

Zekât vaktinden önce verilebilir mi?

Oruç ve hac ibadetlerinde olduğu gibi zekât konusunda da kameri ay hesabı uygulanır. Zekâtın farz olması için nisap miktarı malın üzerinden bir kameri yılın geçmesi gerekir. Buna rağmen mal sahibi dilerse vakti gelmeden önce de nisap miktarına ulaşan malının zekâtını verebilir.

Taksitli olarak zekât verilebilir mi?

Asıl olan kişinin üzerine terettüp eden zekâtı ödemesidir. Bu itibarla, zekât bir defada ödenebileceği gibi, taksitle de ödenebilir.

Zekât vermenin belirli bir zamanı var mıdır?

Zekât vermenin belli bir zamanı olmayıp, farz olduğu andan itibaren verilmesi gerekir. Bunun için belli bir ayı veya Ramazanı beklemeye gerek yoktur. Zekât vermekle yükümlü olanların, yükümlü oldukları andan itibaren en kısa zamanda zekâtlarını vermeleri uygun olur.

Ticaret malının zekâtı kendi cinsinden ödenebilir mi?

Ticaret mallarının zekâtı, malın değeri üzerinden hesaplanıp parayla verilebileceği gibi, malın kendi cinsinden de verilebilir.

Ticaret malının zekâtı neye göre hesaplanır?

Kâr amacıyla alınıp satılan mallara "ticaret malları" denir. Borçtan ve aslî ihtiyaçlarından fazla 80.18 gr. altın değerinde ticaret malına sahip olan kişinin, bu malın elde edilmesinin üzerinden bir yıl geçmesi hâlinde, kırkta bir (%2,5) oranında zekâtını vermesi gerekir.

Zekât, ileride elde edilmesi muhtemel kârdan değil, mevcut sermayeden ödenmesi gereken mali bir ibadettir. Bu itibarla, ticaret malının zekâtı verilirken, kârsız olarak zekâtının verildiği tarihteki değeri esas alınır.

Alacakların zekâtı nasıl verilir?

Geri ödeneceği kesin olan alacakların, her yıl alacaklı tarafından zekâtlarının ödenmesi gerekir. Alacak tahsil edilmeden önce zekâtı verilmemişse, tahsil edildikten sonra, geçmiş yıllara ait zekâtlar da ödenmelidir. İnkâr edilen veya geri alınma ihtimali olmayan alacakların her yıl zekâtının verilmesi gerekmez. Şayet böyle bir alacak daha sonra ödenirse, alacaklı bu tarihten itibaren zekât mükellefi olur; geçmiş yıllar için zekât ödemez.

Alacaklar zekâta mahsup edilebilir mi?

Ödeme güçlüğü çeken borçlu kişi, kendisine zekât verilebilecek kişilerden ise, böyle bir kişide alacağı bulunan kişi, ondaki alacaklarını zekâta mahsup edebilir.

Arazî mahsulünden zekât verilmesi gerekir mi?

Odun, kamış (şeker kamışı hariç) ve ottan baka topraktan elde edilen her türlü ürünün, nisap miktarına ulaşması hâlinde (yaklaşık 650 kg.) zekâtının verilmesi gerekir. Yüce Allah; *"Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan infak edin..."* **(Bakara, 2/267);** *"Çardaklı ve çardaksız (üzüm) bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmaları, ekinleri, birbirine benzer ve benzemez biçimde zeytin ve narları yaratan O'dur. Herbiri meyve verdiği zaman meyvesinden yiyin. Devrilip toplandığı gün de hakkını (zekât ve sadakasını) verin, fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez."* **(En'am, 8/141)** buyurmaktadır. Hz. Peygamber de, *"Yağmur ve nehir sularıyla sulanan toprak mahsullerinde onda bir; kova (el emeği) ile sulananlarda ise yirmide bir vardır."* buyurmuştur **(Buhârî, "Zekât", 55).**

Hadiste de belirtildiği gibi, mahsulün zekâtının verilmesinde toprağın işlenmesi ve su kullanımı esas olarak alınmaktadır.

Buna göre toprak emek sarf edilmeden yağmur, nehir, dere, ırmak ve bunların kanallarıyla sulanıyorsa, çıkan mahsulün 1/10'i; kova, dolap gibi emekle veya suyun ücretle alınması, motorla sulama gibi masraf gerektiren bir yolla sulanıyorsa 1/20'i zekât olarak verilir.

Ortak olarak ekilen bir tarlanın ürününün zekâtını vermekle kim yükümlüdür?

Arazi mahsullerinin öşrünü, arazi sahibi değil, ürünün sahibi verir. Bu itibarla mal sahibi hiçbir karşılık beklemeden tarlasını ekilmek üzere başka birisine verirse, çıkan mahsulün zekâtını eken şahıs öder. Arazi ekilmek üzere belli bir ücretle kiralanmışsa, zekâtı (öşrü) kiracı tarafından ödenir. Eğer arazi, yarıcılık (müzâraa) usulü ile kiralanmışsa, mal sahibi ve mahsulü eken kişi, hisselerine düşen mahsulün zekâtlarını ayrı ayrı verirler.

Ürün elde etmek için yapılan masraflar, öşür verilirken dikkate alınır mı?

Günümüzde gübre, mazot, ilaç gibi masraflar da üretimin maliyetinde önemli bir yekûn oluşturmaktadır. Bu nedenle, tarımsal ürünlerin zekâtında, elde edilen hasılattan (gayr-i safi), ürün için yapılan günümüz tarım şartlarının getirmiş olduğu ekstra masraflar çıkarıldıktan sonra, geriye kalan ürünün nisap miktarına ulaşması hâlinde, tabiî yollarla sulanan arazide 1/10, kova, tulumba, su motoru vb. usullerle masraf veya emekle sulanan arazide 1/20 oranında zekât verilmesi gerekir.

Hayvanların zekâtı yerine değeri verilebilir mi?

Malın zekâtı, kendi cinsinden verilebileceği gibi belli olan başka maddelerden de verilebilir. Buna göre, hayvanların zekâtını vermek isteyen kimse, kendi cinsinden verebileceği gibi, değerleri üzerinden de verebilir. Ancak fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur.

Ziynet eşyasına zekât verilir mi?

Altın ve gümüş dışındaki ziynet eşyaları zekâta tabi değildir. Altın ve gümüşten yapılmış ziynet eşyaları ise, zekât için gerekli diğer şartları da taşıdığı takdirde zekâta tabidir. Bu itibarla altından yapılmış ziynet eşyaları, 80.18 gr. veya daha fazla ve üzerinden bir yıl geçmiş ise zekâta tâbidir.

Şirket ortakları nasıl zekât verirler?

Fiilî olarak bir şirketin ortağı olan kişi, şirketin büro, alet vb. duran varlıkları dışındaki dönen varlığından kendi hissesine düşen miktarın, nisaba ulaması ve üzerinden bir yıl geçmesi hâlinde zekâtını vermesi gerekir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin; duran varlıkları (üretim aletleri, makine vb.) zekâttan muaf; borçlar, malzeme, işçilik, üretim, pazarlama, yönetim, finansman vb. giderlerin maliyet hesapları yapılıp ç›karıldıktan sonra dönen varlıkları (yarı mamul ve üretilmiş mallar, hammaddeler, nakit para, çek vs.) ise net kâr ile birlikte % 2,5 (Kırkta bir) oranında zekâta tabidir.

Zekât ve fitre kimlere verilir?

Zekât ve fitrenin kimlere verilebileceği Kur'an-ı Kerim'de belirlenmiştir. (Tevbe Sûresi, 60) Bunlar; fakirler, düşkünler, esaretten kurtulacaklar, borçlu düşenler, Allah yolunda cihada koyulanlar (mukaddesatı korumak için mücadele verenler, ilim tahsil edenler), yolda kalmış olanlar, zekât toplamakla görevlendirilen memurlar ve müellefe-i kulûb adı verilen, kalpleri İslam'a ısındırılmak istenen kimselerdir.

Kayınvalide ve kayınpedere zekât verilebilir mi?

Kayınvalide ve kayınpeder, kişinin bakmakla yükümlü olduğu kimselerden olmadığı için, fakir iseler kendilerine zekât verilebilir.

Zekât kimlere verilmez?

Zekât ve fitrenin, Tevbe suresinin 60. ayetinde sayılanlar dışında kalan kişi ve kuruluşlara verilmesi caiz değildir. Ayrıca zekât verilecek kişi, bu şartları taşısa bile zekât mükellefleri; 1) ana, baba, büyük ana ve büyük babalarına, 2) oğul, oğlun çocukları, kız, kızın çocukları ve bunlardan doğan çocuklarına, 3) Müslüman olmayanlara, 4) karı-koca birbirlerine zekât veremez.

Zekât ve fitre, hayır kurumlarına verilebilir mi?

Aldıkları zekât ve fitreleri bir fonda toplayıp bunu yalnızca Tevbe suresinin 60. ayetinde belirtilen yerlere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına zekât ve fitre verilmesinde dinen bir sakınca yoktur.

Ücretlilere zekât verilebilir mi?

İslam'da zekât ve fitrenin, kişilerin sınıf ve meslek gruplarına bakılmaksızın, kimlere verilip verilemeyeceği açıkça belirlenmiştir. Bu itibarla, belli bir geliri olduğu hâlde, bu geliriyle asgari temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve başka bir mal varlığı da bulunmayan kişilere zekât verilebilir.

Farklı ayarda altını bulunan kimse zekâtını nasıl hesaplar?

Zekâta tabi olma açısından altındaki ayar farkı önemli değildir. Çünkü hangi ayarda olursa olsun, sonuç itibariyle altın hükmündedir. Buna göre farklı ayarda da olsa bütün altın çeşitleri tek başlarına veya diğer ayardaki altınlarla birlikte toplam ağırlıkları 80,18 grama ulaştığında, diğer şartları da taşıması hâlinde zekâta tabidir. Bu durumda farklı ayarlardaki altınların zekâtı, değerleri üzerinden hesaplanarak, % 2,5 oranında verilir.

Temel ihtiyaçlar için biriktirilen para zekâta tabi midir?

Aslî ihtiyaçlar; ev, ev eşyası giyecek, ulaşım aracı ve yiyecek gibi hayatın güvenli ve sağlıklı bir şekilde devamı için gerekli olan şeylerdir. Bu ihtiyaçları temin etmek için biriktirilen paralarla onları karşılamak üzere sözlü ya da yazılı herhangi bir taahhüde girilmişse o takdirde bu paralardan zekât vermek gerekmez. Çünkü sözlü ya da yazılı taahhüde girildiğinde bu para, artık temel ihtiyaç için harcanmış demektir. Ancak böyle bir taahhüde başlanmamış paranın, nisap miktarına ulaşması ve üzerinden bir yıl geçmesi hâlinde, zekâtının verilmesi gerekir.

Büluğ çağına ermemiş zengin çocuğun malından zekât gerekir mi?

Akıllı olmayan ve büluğ çağına ermemiş olan kişiler, dinen mükellef olmadıklarından zekât ile sorumlu değildirler. Ancak, zenginlerin malında fakirlerin hakkı olduğu için, zengin olan çocuk ve deliler kendileri mükellef olmasa da, veli veya vasilerince bunların mallarından zekât verilmelidir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de; *"Onların mallarında muhtaç ve yoksullar için bir hak vardır"* buyrulmaktadır. **(Zâriyât, 51/19)**

Babası ile birlikte oturan kimse zekât ile mükellef midir?

Babası ile birlikte oturan kimsenin kendi şahsına ait ayrı malı bulunur ve zekât için gerekli şartları taşırsa bu kişi zekât vermekle yükümlü olur. Ancak babası ile mallarını ayırmamışlar da ortak kazanıp ortak harcıyorlarsa, bu takdirde ellerindeki birikim üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişi, zekâtla yükümlü olur.

Vergi zekât yerine geçer mi?

Vergi bir vatandaşlık görevidir; zekât ise dinî bir yükümlülüktür. Ayrıca zekât ile vergi, yaptırım yerler bakımından birbirinden farklıdır. Bu itibarla, devlete ödenen vergiler zekât yerine geçmez. Zekâtın ayrıca verilmesi gerekir.

Zekât havale yoluyla ödenebilir mi?

Zekât, bizzat elden verilebileceği gibi, vekâlet veya havale yoluyla da verilebilir. Burada önemli olan, zekâtın alacak kişiye ulaşmasıdır.

Üvey anne, üvey baba ve üvey çocuklara zekât verilebilir mi?

Kocası ölmüş ise üvey anneye, büluğ çağına erişip evden ayrılmış ise üvey çocuklara ve üvey babaya, fakir olmaları hâlinde zekât verilebilir. Çünkü bunlarla zekâtı veren kişi arasında usul (bir kimsenin anası, babası, dedeleri) ve füru (çocukları ve torunları) ilişkisi olmadığı gibi, zekât veren şahıs bunlara bakmakla yükümlü de değildir.

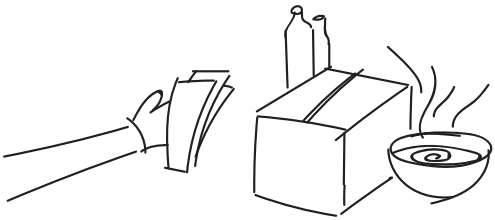
Damat ve geline zekât verilebilir mi?

Fakir olan damada zekât verilebilir. Koca eşine bakmakla yükümlü olduğundan, kişinin gelinine zekât vermesi dolaylı olarak kendi oğluna zekât vermesi gibidir. Bu itibarla, geline zekât vermek- geçerli olmakla birlikte- uygun değildir.

Zekât verilen kişinin zengin olduğu ortaya çıkarsa ne yapmak gerekir?

Zekât mükellefi, kime zekât verdiğini araştırmalıdır. Araştırma sonucu zekât verilebilecek kişilerden olduğu kanaatine vardığı birisine zekât verir. Daha sonra bu kimsenin zekât verilecek kişilerden olmadığı ortaya çıkarsa, zekâtı geçerli olur. Araştırma yapmaksızın zekât verir ve daha sonra bu kimsenin zekât verilebilecek kişilerden olduğu ortaya çıkarsa, zekâtı geçerli olur; ancak böyle olmadığı anlaşılırsa, zekâtı geçerli olmaz, yeniden vermesi gerekir.

SADAKA-İ FITIR

Sadaka-i fıtır ne demektir, hükmü nedir?

Halk arasında fitre denilen sadaka-i fıtır, Ramazan ayının sonuna yetişen ve aslî ihtiyaçlarından başka, artıcı olma ve üzerinden bir yıl geçme şartı aranmaksızın nisap miktarı mala sahip bulunan her Müslüman'ın vermesi vacip olan mali bir ibadettir. Sadaka-i fıtır, insan fıtratındaki yardımlaşma ve dayanışmanın bir gereği olarak insan bedeninin zekâtı kabul edilmiştir. Bu nedenle sadaka-i fıtr'a, "can sadakası" veya "beden sadakası" da denilmektedir. Diğer taraftan fitre, yoksulların ihtiyaçlarının giderilmesinde, bayram gününün neşesinden onların da istifade etmelerinde önemli bir rol oynar.

Kimler sadaka-i fıtır vermekle yükümlüdür?

Sadaka-i fıtır, borcundan ve aslî ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı mala sahip olan her Müslüman'a vaciptir. Bireyin sadaka-i fıtır ile mükellef olması için öngörülen zenginlik ölçüsü, zekâtta aranan nisaptır. Ancak sadaka-i fıtırda, zekâtta öngörülen, mal›n artıcı olması ve üzerinden bir yıl geçmesi şartı aranmamaktadır.

Sadaka-i fıtır ne zaman verilir?

Sadaka-i fıtır, Ramazan Bayramı'nın birinci günü tan yerinin ağarmasıyla vacip olmakla birlikte, Ramazan ayı içinde de verilebilir. Hatta fakirlerin bayram ihtiyaçlarını karşılamaları için, bayramdan önce verilmesi daha iyidir. Ancak Bayram sabahına kadar sadaka-i fıtır verilmemiş ise, Bayram günlerinde ödenmesi gerekir. Zamanında ödenmeyip sonraya kalan fitreler ise, mümkün olan ilk fırsatta ödenmelidir.

Sadaka-i fıtrın, buğday, arpa, hurma veya üzüm olarak verilmesi zorunlu mudur?

Hadislerde sadaka-i fıtrın miktarı, arpa, hurma veya üzümden bir sâ' (yaklaşık 2.917 gram) buğdaydan yarım sâ' olarak belirlenmiştir. Sadaka-i fıtrın bu sayılan maddelerden belirlenmesi, o günkü toplumun ekonomik şartları ve beslenme alışkanlıklarından kaynaklanmaktadır. Hz. Peygamber ve sahabe dönemindeki uygulamalar dikkate alındığında, sadaka-i fıtır miktarı ile, bir fakirin, içinde yaşadığı toplumdaki orta hâlli bir ailenin hayat standardına göre bir günlük yiyeceğinin karşılanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Buna göre günümüzde sadaka-i fıtır, bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar, aynî gıda yardımı olarak verilebileceği gibi, bunun değerinde nakit de verilebilir. Ancak fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur.

Yurt dışında çalışan kişi, fitreyi Avrupa şartlarına göre mi yoksa Türkiye şartlarına göre mi verir?

Ülke ve bölgelere göre geçim standartları farklı olduğundan, sadaka-i fıtır mükellefinin kendi bulunduğu yere göre bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar üzerinden sadaka-i fıtrını vermesi gerekir.

Vaktinde ödenmeyen sadaka-i fıtır borcu nasıl ödenir?

Bütün ibadetlerde olduğu gibi sadaka-i fıtır yükümlülüğü de geciktirilmeyip zamanında yerine getirilmelidir. Bununla birlikte zamanında ödenmemişse, bu fitrelerin mümkün olan ilk fırsatta ödenmesi gerekir.

Sadaka-i fıtır kimlere verilir, kimlere verilemez?

Sadaka-i fıtır, zekât verilebilecek kimselere verilir. Zekât verilmesi caiz olmayan kişilere sadaka-i fıtır da verilmez.

sizi bekliyorlar

Milyonlarca kardeşimiz zekât ve bağışlarımızı bekliyor.
Kardeşlerimizle paylaşalım, iyiliği yeryüzüne yayalım.

25.Yıl

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI
0212 631 21 21
www.ihh.org.tr

ZEKAT BAĞIŞI
ihh.org.tr/zekat

4072 FİTRE BEDELİ
₺16

KUMANYA BEDELİ
₺85